

☼ An Lúibín ☼

11 Nollaig 2015

Comhdháil: *The 1916 Easter Rising: Australasian Perspectives*

Coláiste Newman, Ollscoil Melbourne

7-8 Aibreán 2016

<http://blogs.unimelb.edu.au/1916-australasian-perspectives/>

Beidh an ócáid á cur ar siúl ag an School of Historical and Philosophical Studies in Ollscoil Melbourne agus ag Coláiste Newman, in éineacht leis an Irish Studies Association of Australia and New Zealand (ISAANZ).

Is iad na príomhchainteoirí Guy Beiner ó Ollscoil Ben-Gurion sa Negev, Róisín Higgins ó Ollscoil Teeside agus Fearghal McGarry ó Ollscoil na Banníona i mBéal Feirste.

Tá tábhacht ar leith leis an Éirí Amach i stair na hÉireann agus an domhain. Tá fáilte roimh tairiscintí do pháipéir ar ghné ar bith den Éirí Amach agus an taobh Astraláiseach san áireamh. B'fhiú tabhairt faoi na topaicí a leanas: staireolaíocht an Éirí Amach; an Fógra mar cháipéis fíorshuntasach; mná i 1916 agus ina dhiaidh sin; an tÉirí Amach agus díospóireachtaí i dtaobh an choinscríofa san Astráil; an tÉirí Amach agus saighdiúirí ANZAC; an tÉirí Amach sna cartlanna; stair teaghlach agus an tÉirí Amach; léiriú an Éirí Amach i litríocht, i scannáin agus in ealaín; cultúr ábhartha an Éirí Amach in Éirinn agus san Astráil; dearcadh daoine i leith an Éirí Amach san Astráil agus sa Nua-Shéalainn; Mannix agus 1916; an tÉirí Amach agus an t-impiriúlachas domhanda; an ceiliureadh caoga bliain i 1966; an tÉirí Amach agus na Trioblóidí a tharla ina dhiaidh sin i dTuaisceart Éireann; an tÉirí Amach agus Éire sa 21ú haois.

Tá an lucht eagraithe ag súil le tairiscintí nach faide ná 250 focal le haghaidh páipéir fich nóiméad. Iad le cur chun Jack Moloney faoi 31 Eanáir 2016 ag moloneyj@unimelb.edu.au.

Leinín agus Seachtain na Cásca

Le linn an Chéad Chogadh Domhanda bhí an féinchinntiúchán náisiúnta á phlé ag sóisialaithe agus baint ag an díospóireacht úd le hÉirí Amach 1916. Tríd is tríd, bhí trí thuairim ann. Dúirt an réabhlóidí Polannach Karl Radek nach raibh san fhéinchinntiúchán náisiúnta ach nath leath-mheánaicmeach (*petit bourgeois*) nach raibh baint ar bith aige leis an Marcsacachas. Os a choinne sin, dúirt Leinín nárbh fhéidir cuimhneamh ar an sóisialachas gan náisiúin bheaga a éirí amach. Sheas Trotsky i lár na faiche idir an bheirt eile.

D'fhoilsigh Radek alt sa bhliain 1916 agus dúirt ann go raibh muintir na tuaithe in Éirinn ceansaithe ag leasuithe agus nach raibh sa ghluaiseacht náisiúnach ach gluaiseacht chathrach leath-mheánaicmeach ar bheagán tacaíochta sóisialta.

A mhairt de scéal a bhí ag Leinín. Dúirt sé nach raibh a leithéid de rud ann is streachailt ghlan idir aicmí agus sainslua oibrithe ag dul i ngleic le sainslua meánaicmeach. Nuair a chuireann gnáthdhaoine in éadan anfhórlann caipitleach bíonn súil agat le claontuairimí leath-mheánaicmeacha, le fantaisíocht agus le hearráidí eile, ach is cuma. Fiú más ceannairc *petit bourgeois* a bhí i gceist in Éirinn, d'fhéadfadh sí an bealach a réiteach don sóisialachas agus bheadh sí le moladh dá bharr.

Ní gá a rá gur beag aird a thug lucht ceiliúrtha na hócáide ar an ngné seo den scéal. Ní gá a rá ach oiread go ndearna leithéidí Lenin deimhin dá ndóchas. Mar sin féin: an bhfeicimid choíche busta Naomh Leinín taobh le busta na Phiarsaigh Bheannaithe?

Féach

http://www.columbia.edu/~lmp3/mydocs/race/lenin_ireland.htm

Iris nua ag foilsíú léann na Nua-Ghaeilge

Tá COMHAR*Taighde* tagtha ar an bhfód: iris acadúil bhliantúil nua a bheidh piarmheasta ag scoláirí ó institiúidí in Éirinn agus ón iasacht. Mar is léir ón teideal, tá baint aici leis an iris liteartha *Comhar*. Cuirfear béim ar léann na Nua-Ghaeilge: critic na litríochta agus an chultúir, léann na n-amhrán agus na dtraidisiún béil, agus sochtheangeolaíocht na Gaeilge. Tá fonn ar na heagarthóirí freastal ar lucht na Gaeilge ar fud an domhain, agus dá bhrí sin foilseofar an iris saor in aisce ar an idirlíon. Tá de chuspóir acu fóram nua piarmheasta a sholáthar do thaighdeoirí i réimsí léinn ar deacair dóibh deis foilseoireachta a fháil in áiteanna eile.

Tá ailt taighde ann le Deirdre Ní Chonghaile (*Róisín Dubh: mar a chruthaigh Seán Ó Riada aintiún an Éirí Amach*), le hAingéal Ní Chualáin (*Feidhm na hamhránaíochta agus an damhsa i luath-shaothar Mháirtín Uí Chadhain*), le Proinsias Ó Drisceoil (*Mediae Noctis Consilium – céadfoilsíú Cúirt an Mheán Oíche* le Brian Merriman), le Tadhg Ó Dúshláine (*Ar mo chéad fhéachaint isteach dom in Sáirséal agus Dill*) agus le John Walsh agus Bernadette O'Rourke (*Mudes teangeolaíochta agus nuachainteoírí na Gaeilge*). Ar na léirmheastóirí tá Máirtín Coilféir, Liam Mac Amhlaigh, Liam Mac Mathúna agus Máire Nic Eoin.

Cuirfidh Gaeilgeoirí, bídis in Éirinn nó thar lear, suim ina bhfuil le rá ag Walsh agus ag O'Rourke faoi nuachainteoírí agus faoi spás nua na Gaeilge.

Cé go bhfuil sé an-mháchailleach, tugann Acht na Gaeltachta (2012) aitheantas éigin don athrú spásúil atá ag teacht ar phobal na Gaeilge, idir Ghaeltacht agus eile, agus leathnaítear coincheap na Gaeltachta chun nuachainteoírí a chur san áireamh, bíodh is nach n-úsáidtear an téarma sin. Don chéad uair ó bunaíodh an stát, tagraítear do 'líonra Gaeilge' a d'aithneodh an Roinn Ealaíon, Oidhreacht agus Gaeltachta go reachtúil. Mar thoradh ar an athrú sin, áitimid go bhfuil dúshlán an údarais stairiúil sochtheangeolaíochta á thabhairt: tá an Ghaeilge á húsáid lasmuigh de na ceantair thraidisiúnta a samhlaíodh léi ó bunaíodh an stát agus á labhairt i spásanna a samhlaíodh leis an mBéarla amháin.

Féach freisin an méid a leanas ó lámh Mháirín Nic Eoin agus í ag déanamh léirmheas ar *Languages of the Night*, leabhar le Barry McCrea:¹

Ón bhfianaise atá ar fáil i saothair liteartha agus i gcuntais dírbheathaisnéise, is féidir raon leathan mothúchán a aithint mar bhunús agus mar bhonn leanúnach dílseachta ag scríbhneoirí dara teanga don Ghaeilge mar mheán: dearfach agus muinín chultúrtha bunaithe ar spreagadh a fuair siad óna dtaithe oideachais, agus ó dhea-thionchar múinteoirí nó meantóirí ar leith; feasacht theangeolaíoch agus chultúrtha a d'éascair as cúlra pearsanta an scríbhneora, bíodh sé ina chúlra aonteangach iar-Ghaeltachta, ina chúlra idirtheangach breac-Ghaeltachta nó ina chúlra measchta (tuismitheoir Sasanach i gcás Michael Davitt (1950-2005), mar shampla); bíogadh féiniúlachta nuair a bhí an Ghaeilge ina gné bhisíúil de chultúr is de chruthaitheacht na n-óg, ceangailte go minic le múscaill na mianta agus le saoirse ghnéasúil; seasamh freasúrach frithchultúrtha frithábharaíoch agus criticiúlacht maidir le gnéithe tábhachtacha den saol comhaimseartha; meas ar an éagsúlacht; tionchar pholaitíocht na gceart sibhialta, in Éirinn agus thar lear; feasacht áitiúil, spéis i gcanúintí agus i réigiúin ar leith agus fiosracht maidir le fréamhacha pearsanta agus maidir le dúshraith Ghaelach na gceantar iar-Ghaeltachta...

¹ Barry McCrea. *Languages of the Night: Minor Languages and the Literary Imagination in Twentieth-Century Ireland and Europe*. Yale University Press (2015). ISBN: 978-0-300-18515-7

Tionscadal domhanda an iris seo, rud a oireann don Ghaeilge mar atá sí anois agus a thugann léargas dúinn (i bhfocail Nic Eoin) ar ár dtuiscintí ar ionad mionteangacha i ngluaiseacht iltíreach an nua-aoiseachais. Bheadh fáilte againn anois roimh iris eile a thabharfadh faoi chúrsaí de chineál eile, ar nós eolaíochta nó fealsúnachta. Tá réimsí ann nach bhfuil scagtha i gceart ag lucht na Gaeilge.

COMHAR**Taighde**: <http://www.comhartaighde.com/>

Leabhar nua

Tá cnuasach nua gearrscéalta tar éis teacht amach, leabhar dar teideal *Teachtaireacht*. Colin Ryan a scríobh agus Cló Iar-Chonnacht a d'fhoilsigh. Déarfá gur deargmhargadh í an chnuasach seo agus gan uirthi ach € 8 (ag cur i gcás go dtaitneoidh na scéalta leat). Cuid suntais í sa mhéid nach le hÉirinn a bhaineann an t-ábhar ach leis an Astráil, leis an Eoraip agus le Meiriceá Theas. Comhartha í ar dhomhandú na teanga.

Féach <https://www.cic.ie/books/published-books/teachtaireacht>.

Iomramh curaigh Maoile Dúin

An tríú cuid de leagan de 'Iomramh curaigh Maoile Dúin' (*Immram curaig Máeil Dúin*) i nGaeilge an lae inniu. Tá leagan Meán-Ghaeilge de le fáil in *Leabhar na hOidhre (Lebor na hUidre)* agus an leabhar uile le fáil ag <http://www.ucc.ie/celt/online/G301900/>.

Cuid 3

Chonaic siad uathu ina dhiaidh sin sliabh mór san oileán agus dúirt siad go rachaidís ag féachaint ar an oileán uaidh. Nuair a chuaigh Diurán Leithcheird² agus Gearmán ag tabhairt cuairt ar an sliabh fuair siad abhainn leathan nár dhomhan os a gcomhair amach. Thum Gearmán lámh a gha san abhainn agus ídíodh í láithreach faoi mar a bhí tine á loscadh agus ní dheachaigh siad níos faide. Ansin chonaic siad lastall den abhainn damha móra maola ina luí agus fear mór ina shuí acu. Ansin bhuail Gearmán crann a gha ar a sciath chun eagla a chur ar na damha. 'Cén fáth a bhfuil tú ag cur eagla ar na baothlaonna?' a dúirt an t-aoire mór. 'Cá bhfuil máithreacha na laonna seo?' a dúirt Gearmán. 'Tá siad ar an taobh thall den sliabh úd,' a dúirt an t-aoire. Chuaigh siad ar ais chun a gcompánach agus d'inis an scéala dóibh. D'imigh siad ansin.

Ba ghearr ina dhiaidh sin go bhfuair siad oileán agus muileann mór gránna ann agus muilleoir mór grusach gránna. D'fhiafraigh siad de cén muileann seo. 'Leath arbhair bhur dtíre,' a dúirt sé, 'is anseo a mheiltear é í. Gach rud a bhfuiltear doicheallach faoi meiltear sa mhuileann seo é.' Ansin chonaic siad an t-uafás ualaí troma á dtabhairt ar dhroim capall agus daoine chun an mhuilinn agus uaidh arís, ach amháin gur siar a thugtaí uaidh iad. D'fhiafraigh siad arís cén t-ainm a bhí ar an muileann seo. 'Muileann Inbhir Trí Cheanann,' a dúirt an muilleoir. Chuir siad comhartha na croise orthu féin tar éis gur chuala siad agus go bhfaca siad na rudaí seo. Chuaigh siad isteach ina gcurach ansin.

Nuair a d'imigh siad ó oileán sin an mhuilinn fuair siad oileán mór agus slua mór de dhaoine ann. Bhí siad dubh, idir chorp agus éadach. Filléid um a gcinn agus ní choinnídís ó chaoineadh. Thit sé de chrannchur ar dhuine de chomhaltaí Mhaoil Dúin dul san oileán agus chuaigh sé go dtí na daoine a bhí ag caoineadh. Rinneadh cuid den chuideachta de láithreach agus thosaigh sé ag caoineadh leo. Cuireadh beirt chun é a thabhairt as ach níor aithin siad i measc na coda eile é agus thosaigh siad féin ag caoineadh. Dúirt Maoil Dúin ansin: 'Téadh ceathrar díobh le hairm agus tugaigí libh iad le corp nirt agus ná féachaigí ar an talamh ná san aer, agus tugaigí bhur n-éadaí timpeall bhur srón agus bhur

² Nó Diurán Liaighcheird: tá tagairt san aidiacht do ghrád in ord na bhfilí.

mbéal, agus ná súigí aer na tíre agus coinnígí bhur súile ar bhur bhfir féin.' Rinneadh amhlaidh. Chuaigh an ceathrar agus thug leo an bheirt eile le corp nirt. Nuair a fiafraíodh díobh céard a chonaic siad sa tír, dúirt siad nach raibh a fhios acu ach go ndearna siad mar a chonaic siad. Tháinig siad go tapa ansin ón oileán.

Tháinig siad ina dhiaidh sin go dtí oileán ard eile ina raibh ceithre shonnach a roinn an áit ina ceithre chuid. Sonnach óir ar dtús, ceann airgid ansin, an tríú sonnach déanta d'umha, na ceathrú ceann déanta de chriostal. Ríthe sa cheathrú cuid, banríona i gcuid eile, óglaigh i gcuid eile, maighdeana i gcuid eile. Tháinig maighdean ina gcoinne agus thug i dtír iad agus thug bia dóibh. Le cáis a shamhlaigh siad é, agus pé blas ba mhaith le duine gheobhadh sé an blas sin air. Agus dháil sí as soitheach beag orthu go raibh codladh meisce orthu trí lá agus trí oíche, agus an mhaighdean ag freastal orthu an t-am ar fad. Nuair a dhúisigh siad an tríú lá, ina gcurach ar muir a bhí siad. Ní fhaca siad a n-oileán ná a maighdean in áit ar bith. D'imigh siad ansin.

Mionchríocha

Djibouti

Tír í atá thar a bheith tirim: is annamh báisteach ann, agus an méid a thiteann ní líonfadh sé gloine. Teas an-tirim i lár na tíre agus aimsir an-mheirbh ar an gcósta, rud nach gcuireann le haoibhneas an tsaol ann. Sa séasúr te tagann an 'khamsin' sa mhullach ar an tír, gaoth lasánta ar furasta di an teocht a fhágáil os cionn 45 °C. Sin í Poblacht Djibouti agat, tírín in Adharc na hAfraice atá ag críochantacht leis an Eiritré, leis an Aetóip agus leis an tSomáil. Baineann sí leis an *Organisation internationale de la francophonie*, rud a léiríonn gur seanchoilíneacht de chuid na Fraince í. Is iad na hAsaraigh agus na hIosaigh (dream de Shomálaigh) na grúpaí eitneacha is mó sa tír.

Tá daoine ina gcónaí ann leis na mílte bliain. Is dócha gur anseo a bhí an Punt, ríocht a raibh caidreamh aige ar an Égipt fadó agus atá luaite sa Bhíobla. Ba bheag an mhoill ar mhuintir na críche iompú ar an Ioslamachas, agus sna meánaoiseana bhí an limistéar á rialú ag sabhdáin.

Somáil na Fraince (1922)

Wikimedia Commons

Sa bhliain 1858 bhain na Francaigh tairbhe as dúnmharú Henri Lambert, iarfheidhmeannach, taiscéalaí agus ceannaí, chun a ladar a chur sa mhias. Sa bhliain 1862 thoiligh Sabhdán Tadjourah le cuid den limistéar a dhíol leis an bhFrainc, agus sa bhliain 1884 thoiligh roinnt ceannairí áitiúla leis an áit a chur faoi smacht na Fraince, rud a sholáthair stáisiún athbhreoslaithe d'fhórsaí coilíneacha Francacha san Ind-Sín (Vítneam) agus i Madagascar. Sa bhliain 1888 bunaíodh calafort Djibouti, agus ina dhiaidh sin tháinig an *ville européenne* ar an bhfód. Oibríthe as an India, as Éimin agus as an tSomáil a thóg an ceantar sin agus é ar caomhnú fós mar bhaile stairiúil.

Choinnigh na Francaigh greim daingean ar an gcríoch anuas go dtí an Dara Cogadh Domhanda agus *Côte française des Somalis* (Somáil na Fraince) acu uirthi, iad ag fulaingt na haeráide marfaí ar son na trádála agus na glóire. Rinne údarais na críche botún nuair a thogair siad taobhú le rialtas Vichy, rud a tharraing imdhruidim

orthu agus lagú mór tráchtála ar gheall le chúis ghorta é. Níor neartaigh an geilleagar arís nó gur ghabh na Comhghuaillithe an chríoch sa bhliain 1942, ach níor chuir sin deireadh leis an achrann oibre a thosaigh roimh an gcogadh idir grúpaí eitneacha a raibh ag iarraidh iad féin a chothú sa chalafort.

Bhí an chríoch suaite freisin ag cúrsaí polaitíochta. Bhí neamhspleáchas á éileamh agus cuireadh trí reifreann ar bun ina thaobh. Sa chéad cheann (1958) vótáladh ar son cloí leis an bhFrainc; b'fhearr leis na Somálaigh dul i bPoblacht na Somáile, ach vótáil na hAsaraigh agus na hEorpaigh ar son na Fraince. Bhí an toradh céanna ar reifreann 1967 (cé go ndúradh ag an am go ndearna an Fhrainc an toradh a chóiriú). Ach sa tríú reifreann vótáladh ar son an neamhspleáchais, cé gurbh eigan don rialtas nua dul i ngleic le ceannaircigh nach raibh sásta leis an socrú nua. Níor tháinig a bhfuíoll siúd chun réitigh go dtí an bhliain 2001.

I dtír ar bith tá mórán ag brath ar chúrsaí geilleagair. Tír ar leith is ea Poblacht Djibouti ar an dóigh sin: níl sa tionsclaíocht ach 15% den olltáirgeacht intíre (OTI) agus níl san fheirmeoireacht ach 3%. Baineann 82% den OTI leis an earnáil seirbhísí. Tá an chuid is mó den tionsclaíocht le fáil sa chalafort, rud is furasta a thuiscint má chuimhnimid go bhfuil calafort Djibouti suite in aice le cuid de na lánáí loingseoireachta is gnóthaí. Is lárionad mór athbhreoslaithe agus tras-seolta é agus tá an Aetóip go mór i dtaobh leis maidir le himportáil agus le easportáil. Chomh maith leis sin, tá longa as tíortha eile curtha ar stáisiún ann de bharr na foghlaiochta mara.

Ach tá an bochtanas ann i gcónaí, rud ba chúis le léirsithe sa bhliain 2011. Is é an Stáit is mó a fhostaíonn daoine ach tá 35% d'oibríthe gan obair, agus ní maith an tuar é sin do bhuaire na tíre. Tá airgead á dhéanamh, áfach, as fórsaí míleata ón iasacht agus as bancanna nua. Tugtar bia isteach ó na tíortha máguaird agus importáiltear earraí ón bhFrainc.

Sráid in Djibouti
Wikimedia Commons

Ná dearmadaimis cúrsaí teanga. Sa bhliain 2014 scríobh Samy Ghorbal, saineolaí ar an Afraic Thuaidh, alt faoin scéal don iris *Jeune Afrique*.³ Tá an Fhraincis daingean ann fós, dar leis, ach tá an Araibis agus an Béarla ag cúngú uirthi i gcónaí. D'fhaigheadh feidhmeannaigh Araibise i bhfad níos lú pá ná feidhmeannaigh Fhraincise, ach sa bhliain 1999 rinne an t-uachtarán nua iad a chur ar comhchéim, rud a bhí ina chomhartha ar athrú dearcaidh. Cuireadh iris rialtais, *Al Qarn*, ar bun in Araibis. Tá baint ag polaitíocht réigiúnach leis an scéal freisin, ó chuaigh Poblacht Djibouti sa Chonradh Arabach sa bhliain 1977, rud a chuideodh le húsáid oifigiúil na hAraibise. Áitíonn Ghorbal, áfach, nach raibh san ardú céime seo ach cur i gcéill: b'ionann an neamhspleáchas agus lagú lucht labhartha Araibise.

Mar sin féin, a deir sé, níl an córas oideachais ag cuidiú mórán leis an bhFraincis a neartú. Níl an teacht céanna ar oidí deonacha ón bhFrainc anois, agus tá méadú tagtha ar an líon daltaí gan aon mhéadú dá réir ar líon na múinteoirí Fraincise. Ach is í an Fhraincis príomhtheanga na scolaíochta go fóill.

Deirtear go bhfuil laghdú ag teacht ar thionchar na Fraince de réir mar atá laghdú ar mhaoiniú forbartha agus ar chomhoibriú idir an dá tír. Tá eagla ar dhaoine éigin gur leis an mBéarla atá an chóir dá bharr. Mar sin féin, ní mór an chosúlacht atá idir Poblacht Djibouti agus seanchoilíneachtaí eile na Fraince i dtuaisceart na hAfraice, sa

³ Samy Ghorbal, 'À Djibouti, le français tire la langue,' *Jeune Afrique*, 7/9/14:
<http://www.jeuneafrique.com/50068/societe/djibouti-le-fran-ais-tire-la-langue/>

mhéid gur minic a shamhlaítear Araibis le hIoslamaithe sna tíortha úd agus Fraincis le dí-eaglaisithe. Tá cúnaimh eacnamaíoch á fháil ón bhFrainc go fóill, agus tá trúpaí Francacha ar stáisiún ann, in éineacht le fórsaí ó thíortha eile. Orthu siúd tá na Meiriceánaigh, agus ní lúide tionchar an Bhéarla é.

Tríd is tríd, tá Djibouti difriúil ar a lán slite le seanchoilíneachtaí eile na Fraince: an aeráid, an meascán eitneach, míchothroime an gheilleagair, an tábhacht atá leis mar chalafort i réigiún suaite. Tá siombalachas éigin ag baint, mar sin leis an *khat*, druga séimh a thugtar isteach ar eitleáin ó ardáin na hAetóipe. Baineann an rialtas mómhór airgid as trí chomhlacht lamháltais; ach cailltear a lán airgeadra eachtrach leis freisin. Fir is mó a úsáideann é agus baint acu le gach aicme. Corraíonn sé ar dtús thú agus ansin fágann sé suanmhar thú. Ligeann sé duit fadhbanna an lae a sheachaint, ach bíonn na fadhbanna ann i gcónaí ar dhúiseacht duit.

Mura mian leat *An Lúibín* a fháil, cuir teachtaireacht dá réir chun rianach@optusnet.com.au.

If you do not wish to receive this newsletter, please send an email accordingly to rianach@optusnet.com.au .

Leaganach simplithe

Iris nua ag foilsiú léann na Nua-Ghaeilge

Tá lucht Comhar, iris liteartha, tar éis COMHARTaighde a bhunú. Cuirfear béim ar léann na Nua-Ghaeilge agus foilseofar an iris saor in aisce ar an idirlíon. Tá fonn ar na foilsitheoirí fóram nua piarmheasta⁴ a chur ar fáil. Tá a lán alt agus léirmheas sa chéad eagrán.

In alt le John Walsh agus le Bernadette O'Rourke déanann siad trácht 'nuachainteoirí' – daoine a labhraíonn Gaeilge in áiteanna 'a samhlaíodh leis an mBéarla amháin'. Tá an Roinn Gaeltachta sásta aitheantas a thabhairt do 'líonra Gaeilge' sna cathracha anois. (Tá i bhfad níos mó daoine ag labhairt Gaeilge sna cathracha ná mar atá sa Ghaeltacht.)

Tá léirmheas déanta ag Máirín Nic Eoin ar *Languages of the Night*, leabhar le Barry McCrea. Déanann sí trácht ar dhaoine a d'fhoghlaim Gaeilge mar an dara teanga acu agus a scríobhann inti. Daoine iad a fuair spreagadh óna gcuid oideachais, eolas teangeolaíoch agus cultúrtha óna gcúlra féin, bíogadh ó chultúr na n-óg, agus a bhfuil meas ar an éagsúlacht acu.

Tionscadal domhanda an iris seo. Tá tuiscint aici ar an tábhacht atá le mionteangacha san aois nua.

Djibouti

Tír an-tirim Poblacht Djibouti agus bíonn sí an-te sa samhradh. Tír bheag í agus í suite in oirthuaisceart na hAfraice. Seanchoilíneacht Fhrancach í agus tá an Fhraincis agus an Araibis mar theangacha oifigiúla aici. Tá dhá theanga eile ann a bhaineann leis an tSomáil. Tá an tSomáil, an Eiritré agus an Artóip in aice le Poblacht Djibouti. Tá daoine ina gcónaí ann leis na mílte bliain. Is Muslamaigh iad an chuid is mó den phobal.

Thosaigh an Fhrainc ag fáil smacht ar an tír sa bhliain 1858. Bhíodh longa Francacha ag stopadh ann ar a mbealach go dtí an chuid eile den impireacht Fhrancach. Sa bhliain 1888 bunaíodh calafort Djibouti, agus tógadh ceantar Eorpach ann.

Choinnigh na Francaigh greim daingean ar an gcrioch anuas go dtí an Dara Cogadh Domhanda agus *Côte française des Somalis* (Somáil na Fraince) acu uirthi. Sa Dara Cogadh Domhanda thaobh údaráis Djibouti le rialtas Vichy sa Fhrainc (rialtas faisisteach) go dtí gur ghabh na Comhghuaillithe⁵ Djibouti.

Bhí achrann polaitiúil in Djibouti tar éis an chogaidh. Bhí trí reifreann ann faoi cheist an neamhspleáchais. Vótáil an chuid is mó de na daoine ar son an neamhspleáchais sa bhliain 1967, cé gur chuir ceannaircigh in aghaidh an rialtais nua.

Níl mórán tionsclaíochta ná feirmeoireachta ar siúl ann. Tá an tír ag brath go mór ar an earnáil seirbhísí, go háirithe ó tá calafort Djibouti an-ghnóthach. Tá mórán daoine gan obair agus iad míshásta dá bharr. Mar sin féin, tugann an Fhainc cúnaimh don tír go fóill.

⁴ Piarmheasta – peer-reviewed

⁵ Comhghuaillithe - Allies

